

Redressing the gender gap

Citation for published version (APA):

Silva Vara, A. P. (2017). Redressing the gender gap: conditional cash transfers and women's experiences of empowerment in Brazil and Mexico. [Doctoral Thesis, Maastricht University]. Boekenplan Maastricht. <https://doi.org/10.26481/dis.20171211as>

Document status and date:

Published: 01/01/2017

DOI:

[10.26481/dis.20171211as](https://doi.org/10.26481/dis.20171211as)

Document Version:

Publisher's PDF, also known as Version of record

Please check the document version of this publication:

- A submitted manuscript is the version of the article upon submission and before peer-review. There can be important differences between the submitted version and the official published version of record. People interested in the research are advised to contact the author for the final version of the publication, or visit the DOI to the publisher's website.
- The final author version and the galley proof are versions of the publication after peer review.
- The final published version features the final layout of the paper including the volume, issue and page numbers.

[Link to publication](#)

General rights

Copyright and moral rights for the publications made accessible in the public portal are retained by the authors and/or other copyright owners and it is a condition of accessing publications that users recognise and abide by the legal requirements associated with these rights.

- Users may download and print one copy of any publication from the public portal for the purpose of private study or research.
- You may not further distribute the material or use it for any profit-making activity or commercial gain
- You may freely distribute the URL identifying the publication in the public portal.

If the publication is distributed under the terms of Article 25fa of the Dutch Copyright Act, indicated by the "Taverne" license above, please follow below link for the End User Agreement:

www.umlib.nl/taverne-license

Take down policy

If you believe that this document breaches copyright please contact us at:

repository@maastrichtuniversity.nl

providing details and we will investigate your claim.

Executive Summary

Conditional cash transfer programmes (CCTs), which provide money subsidies to targeted households living in extreme poverty, are some of the salient policy instruments used for poverty alleviation in the Global South today. These programmes employ a gendered approach as they provide the money to the mothers of families living in extreme poverty. The objective of this book is to provide in-depth knowledge about how women living in extreme poverty experience the effect of the CCTs on their empowerment. Using the Oportunidades/Prospera programme in Mexico and the Bolsa Família programme in Brazil as case studies, this research identifies the cultural, social and policy conditions that need to be in place for the empowerment process to occur in different areas of women's lives, notably labour market participation, intra-household decision-making and self-worth. In this study, empowerment is defined as a process by which people who have previously been denied or have not had the opportunity and the ability to make choices obtain such an ability.

The assumption undergirding this book is that families who receive CCTs experience a change of intra-household dynamics that can foster women's empowerment, due to the fact, among others, that women have more control over resources and perceive a positive change in their social status. This assumption is based on the review of the literature, which is presented in Chapter 2. The assumption was also that empowerment effects can depend on women's social and cultural context (i.e. particular country, rural vs. urban communities, cultural issues)—hence the comparative research design, which is discussed in Chapter 3. A case study approach was employed using qualitative methods. The data for this study was obtained through semi-structured in-depth interviews conducted with 120 beneficiaries and non-beneficiaries in three communities in Campeche (Mexico) and Ceará (Brazil) in 2012.

Chapters 4, 5 and 6 discuss the empirical findings of this study. Chapter 4 presents the link between CCTs and women's labour market participation and shows that CCTs had a two-fold effect on the study participants: CCTs substituted income and had an employment trigger-effect. Chapter 5 demonstrates that CCTs' empowerment effect on intra-household decision-making was dampened by the persistence of traditional gender norms. The findings also show that, not surprisingly perhaps, education and empowerment are intrinsically linked, and women's higher education level was related to higher decision-making power. Chapter 6 provides details on the perceived effects that CCTs have on the lives of the beneficiaries and on the beneficiaries' experiences of empowerment. This

chapter shows that CCTs contributed to some empowerment processes, which were called personal empowerment awareness, domestic violence awareness and parenting empowerment. Furthermore, it demonstrates that beneficiaries would like the programmes to include more access to education, income-generating opportunities and provide men with access to the programme's activities as well.

Finally, Chapter 7 presents lessons learnt and discusses policy considerations and opportunities for future research. It suggests that CCTs can better foster women's empowerment when they are linked to education and argues that structural policies that provide economic support together with education can create the seed for an empowerment process and improved well-being for this vulnerable population. Furthermore, it recommends providing educational talks as a CCT component in Brazil, and providing access to income-generating opportunities for the beneficiaries in both countries. This access could also mean an exit strategy or "graduation" from the transfer programmes, after women have improved their economic level in a sustainable way and are no longer depending on the government.

Overzicht

Voorwaardelijke overboekingsprogramma's (CCT's) die subsidies geven aan geselecteerde gezinnen die in extreme armoede leven, zijn enkele van de belangrijkste beleidsinstrumenten die vandaag worden gebruikt voor de verlichting van armoede in de Global South. Deze programma's gebruiken een op geslacht gebaseerde aanpak aangezien zij het geld aan vrouwelijke gezinshoofden geven. Het doel van dit boek is om een diepgaand inzicht te geven over hoe vrouwen die in extreme armoede leven, de impact van de CCT's op hun zeggenschap zien. Met behulp van het Oportunidades/Prospera-programma in Mexico en het Bolsa Família-programma in Brazilië als gevalstudies, identificeert dit onderzoeksproject de noodzakelijk culturele, sociale en politieke voorwaarden om het zeggenschapsproces op verschillende gebieden van het leven van vrouwen te laten bestaan, met name arbeidsmarktparticipatie, besluitvorming in het gezin en zelfwaarde. In deze studie definieer ik zeggenschap als een proces waarbij mensen die eerder zijn geweigerd of niet de kans hebben gehad om keuzes te maken, de kans krijgen om dit te doen.

De onderliggende veronderstelling van dit boek, is dat families die CCT's ontvangen, een verandering in de dynamiek van de huishoudens ervaren die de zeggenschap van vrouwen kunnen bevorderen, onder meer doordat vrouwen meer controle hebben over middelen en een positieve verandering in hun sociale status zien. Deze veronderstelling is gebaseerd op mijn beoordeling van de literatuur, die ik in Hoofdstuk 2 presenteer. Mijn veronderstelling was ook dat de effecten van de zeggenschap kunnen afhangen van de sociale en culturele context van vrouwen (m.a.w. een bepaald land, platteland/stedelijke gemeenschappen, culturele kwesties), vandaar mijn vergelijkende onderzoeksontwerp dat ik in Hoofdstuk 3 bespreek. Ik heb een gevalstudie-benadering met behulp van zowel kwantitatieve als kwalitatieve methoden, gebruikt. Ik heb de gegevens voor deze studie verkregen door middel van semigestructureerde, diepgaande interviews die ik in 2012 met 120 begunstigden en niet-begunstigden in drie gemeenschappen in Campeche (Mexico) en Ceará (Brazilië) heb uitgevoerd.

Hoofdstukken 4, 5 en 6 bespreken de empirische bevindingen van deze studie. Hoofdstuk 4 presenteert het verband tussen CCT's en de arbeidsmarktparticipatie van vrouwen en toont aan dat CCT's een tweeledig effect hebben op de deelnemers aan de studie: CCT's werden een vervangingsinkomen en hadden een stimulerend effect op tewerkstelling. Hoofdstuk 5 toont aan dat de invloed van de CCT's op de besluitvorming binnen het gezin door de volharding van traditionele gendernormen wordt geremd. Uit mijn bevindingen blijkt ook dat het niet

verrassend is dat onderwijs en zeggenschap intrinsiek met elkaar verbonden zijn, en dat een hoger onderwijsniveau van de vrouw in gerelateerd is aan een hogere beslissingsbevoegdheid. Hoofdstuk 6 geeft meer informatie over de perceptie van de gevolgen die CCT's hebben op het leven van de begunstigden. In dit hoofdstuk blijkt dat CCT's bijgedragen hebben tot een aantal zeggenschapsprocessen, die ik de persoonlijke zeggenschap-bewustmaking noem, en tot een hoger bewustzijn van huiselijk geweld en emancipatie binnen de ouderlijke rol. Voorts blijkt dat begunstigden willen dat de programma's meer toegang zouden geven tot onderwijs en opportuniteiten die inkomen genereren en dat de mannen ook toegang krijgen tot de activiteiten van het programma.

Ten slotte presenteert Hoofdstuk 7 de geleerde lessen en worden beleidsoverwegingen en kansen voor toekomstig onderzoek besproken. Het suggereert dat CCT's de zeggenschap van vrouwen beter kunnen bevorderen wanneer ze gekoppeld zijn aan onderwijs en pleite dat structurele beleidsmaatregelen die samen met onderwijs, economische ondersteuning bieden, het zaad kunnen creëren voor een zeggenschapsproces en een beter welzijn voor deze kwetsbare bevolking. Daarenboven beveelt het aan om educatieve gesprekken als een CCT-onderdeel aan te bieden in Brazilië en toegang te verschaffen tot kansen die inkomen genereren voor de begunstigden in beide landen. Deze toegang kan ook een exit-strategie of "graduatie" betekenen van de overdrachtsprogramma's, nadat vrouwen hun economische niveau op een duurzame manier hebben verbeterd en niet meer afhankelijk zijn van de overheid.

Resumen Ejecutivo

Los programas de transferencias condicionadas (CCT por sus siglas en inglés), que proporcionan subsidios monetarios a hogares seleccionados que viven en la pobreza extrema, son algunos de los principales instrumentos de política social utilizados para aliviar la pobreza en los países en desarrollo. Estos programas emplean un enfoque de género, ya que proporcionan el dinero a las madres de familia. El objetivo de este libro es proporcionar un conocimiento profundo sobre cómo las mujeres que viven en pobreza extrema ven el efecto de los CCT en su empoderamiento. Mediante el uso del programa Oportunidades/Prospera en México y del programa Bolsa Familia en Brasil como casos de estudio, este proyecto de investigación identifica las condiciones culturales, sociales y de políticas que deben existir para que el proceso de empoderamiento ocurra en diferentes áreas de la vida de las mujeres, en especial en la participación en el mercado laboral, la toma de decisiones dentro del hogar y la autoestima. En este estudio, el empoderamiento se define como el proceso por el cual las personas a quienes previamente se les ha negado, o no han tenido la oportunidad y la capacidad de tomar decisiones, obtienen tal habilidad.

La hipótesis que subyace en este libro es que las familias que reciben CCT experimentan un cambio en la dinámica intra-familiar que puede fomentar el empoderamiento de las mujeres, debido, entre otras cosas, a que las mujeres tienen más control sobre los recursos y perciben un cambio positivo en su condición social. Esta hipótesis se basa en la revisión de la literatura, la cual se presenta en el Capítulo 2. El supuesto fue que los efectos del empoderamiento pueden depender del contexto social y cultural de las mujeres (es decir, de un país en particular, de las comunidades rurales frente a las urbanas, de las cuestiones culturales). De ahí el diseño de investigación comparada, que se discute en el Capítulo 3. Se empleó un enfoque de casos de estudio utilizando métodos cualitativos. Los datos para este estudio se obtuvieron por medio de entrevistas semi-estructuradas exhaustivas que se llevaron a cabo con 120 beneficiarias y no beneficiarias en tres comunidades de Campeche (México) y Ceará (Brasil) en 2012.

En los Capítulos 4, 5 y 6 se habla sobre los hallazgos empíricos de este estudio. El Capítulo 4 presenta el vínculo entre los CCT y la participación de las mujeres en el mercado laboral y muestra que los CCT tuvieron un doble efecto en los participantes del estudio: los CCT sustituyeron el ingreso y tuvieron un efecto desencadenante en el empleo. El Capítulo 5 demuestra que el efecto del empoderamiento de los CCT en la toma de decisiones dentro del hogar fue atenuado por la persistencia de las normas tradicionales de género. Tal vez no

sorprendentemente, las conclusiones también muestran que la educación y el empoderamiento están intrínsecamente vinculados, y un nivel de educación superior de las mujeres se relaciona con un mayor poder de decisión. El Capítulo 6 proporciona detalles sobre los efectos percibidos que los CCT tienen sobre la vida de las beneficiarias. Este capítulo muestra que los CCT contribuyeron a algunos procesos de empoderamiento, los cuales se nombraron "conciencia de empoderamiento personal", "conciencia de violencia doméstica" y "empoderamiento de crianza". Más aún, demuestra que a las beneficiarias les gustaría que los programas incluyeran un mayor acceso a la educación, oportunidades de generación de ingresos y brindar a los hombres acceso a las actividades del programa.

Finalmente, el Capítulo 7 presenta las lecciones aprendidas y discute las consideraciones de política y las oportunidades para futuras investigaciones. Sugiere que los CCT pueden fomentar mejor el empoderamiento de las mujeres cuando están vinculados a la educación y argumenta que las políticas estructurales que proporcionan apoyo económico junto con educación pueden crear la semilla para un proceso de empoderamiento y mejorar el bienestar de esta población vulnerable. Además, recomienda ofrecer pláticas educativas como un componente de los CCT en Brasil y proporcionar acceso a oportunidades generadoras de ingresos para las beneficiarias en ambos países. Este acceso también podría significar una estrategia de salida o "graduación" de los programas de transferencias, después de que las mujeres hayan mejorado su nivel económico de manera sostenible y que ya no dependan del gobierno.